

HERVATTEN VAN HET INTERNATIONAAL REIZIGERSVERKEER

NA DE TWEEDE WERELDOORLOG

P. VANKEER

NMBS

Direct na de Bevrijding heeft de NMBS haar best gedaan om in heel het land de lijnen weer bedrijfsklaar te maken. De omstandigheden waren echter zeer moeilijk aangezien aan onze noordelijke en oostelijke grens de oorlog verder woedde. De spoorwegen moesten eerst en vooral de troepen en het materiaal van de geallieerde legers vervoeren en pas daarna kon aan de burgers worden gedacht. Er waren ook veel kunstwerken vernield, waardoor vaak moest worden overgestapt of van de reisweg moest worden afgeweken.

Laten we ook niet vergeten dat tijdens het zogenaamde von Rundstedtoffensief onze Ardennen verwoest werden en honderden V1's en V2's terecht kwamen op onze steden, vooral op Antwerpen en Luik.

We zullen nu op basis van de spoorboekjes trachten te achterhalen hoe het «burgerverkeer» met internationale reizigerstreinen na die erbarmelijke tijd geleidelijk aan weer op gang kwam.

1945

In het spoorboekje van 2 januari 1945 - een de slag om de Ardennen volop aan de gang was - vinden we maar één enkele internationale verbinding: een motorwagen die, via Kortrijk en Moeskroen, van Brussel naar Rijsel rijdt, vanwaar men naar Parijs kan reizen. In juli van datzelfde jaar wordt de verbinding met Parijs onderhouden via de normale weg Quévy - Feignies, maar aan de grens moet er wel worden overgestapt van de NMBS-motorwagen in een SNCF-motorwagen.

Pas in de herfst neemt het internationaal reizigersverkeer enige uitbreiding. Het spoorboekje van 8 oktober 1945 (vijf maanden na het beëindigen van de vijandelikheden in Europa) vermeldt drie rechtstreekse treinen Brussel - Parijs, waaronder een expres met alle klassen - er bestonden toen drie klassen! - en met een restauratierijtuig, een motorwagen 1e en 2e klas waarvoor de prachtige driedelige SNCF-motorwagens «Le Cambrésis» of «Le Beauvaisis» werden ingelegd en een nachtexpres met alle klassen en met slaaprijtuigen.

De dagexpres doet zes uur over de rit tussen de twee hoofdsteden, de motorwagen (zonder halte) 4 uur en een kwartier en de nachttrein ongeveer 8 uur. Tussen Luik en Parijs rijdt tevens een dagexpres met een restauratierijtuig. Behalve voor de snelle motorwagen nemen de haltes aan de grensstations veel tijd in beslag: drie kwartier tot zelfs een uur in Quévy, Feignies, Erquennes en Jeumont. De verbinding Brussel - Rijsel wordt weer onderhouden door een dagelijkse semi-direct via Doornik - Blandain. Naar het Groothertogdom rijden dagelijks twee semi-directe treinen tussen Brussel en Luxemburg met 13 tussenstops, wat neerkomt op een rit van zes uur met een gemiddelde snelheid van 35 kilometer/uur! Men kan er verder naar de Elzas en naar Zwitserland, maar dan moet men wel de nacht doorbrengen in Luxemburg want de enige «expres» vertrekt er om 7.55 uur en komt aan in Bazel om 18.15 uur.

Gedurende enkele weken legt de NMBS 's nachts een motorwagen in die in Brussel-Noord vertrekt om 0.35 uur en in de vroege ochtend aankomt in Luxemburg en daar aansluiting geeft naar Bazel. Vanaf 22 oktober bestaat er ook weer een veerdienst naar Engeland: driemaal per week vaart een veerboot van Oostende naar Folkestone. De NMBS zorgt voor aansluiting met een motorwagen die om 7.40 uur vertrekt in Brussel-Zuid. Volgens het spoorboekje bevat die motorwagen enkel zitplaatsen 1e en 2e klas, wat ons zeer eigenaardig lijkt, aangezien de NMBS enkel over motorwagens 2e en 3e klas beschikte.

Het verkeer met Nederland hervat bijzonder traag en moeizaam. De spoorbrug over de Moerdijk is nog niet heropgebouwd en er moet worden omgereden via Tilburg, Nijmegen en Utrecht. De trein vertrekt om 10.30 uur in Brussel-Noord. Overstappen is nodig in Antwerpen en Roosendaal. Aankomst in Amsterdam om 19.24 uur.

Het spoorboekje vermeldt wel dat er op de dienstregelingen van de Nederlandse Spoorwegen niet kan worden voortgegaan aangezien ze regelmatig worden gewijzigd.

Nog in 1945 wordt het grensverkeer met Frankrijk hersteld: vier dagelijkse treinen tussen Moeskroen en Tourcoing, twee tussen Quévy en Feignies, vier tussen Namen en Givet, drie tussen Chimay en Anor. Ook het grensverkeer met Nederlands Limburg komt weer op gang: twee treinen tussen Wezet en Maastricht.

1946

Het bijvoegsel van 7 januari 1946 bij het spoorboekje van 8 oktober 1945 meldt enkele belangrijke nieuwigheden: wie naar Zwitserland wil, hoeft niet langer te overnachten in Luxemburg of in een weinig comfortabele motorwagen, want dagelijks worden er twee treinen ingelegd richting Bazel.

Een van de twee is de semi-direct Brussel - Luxemburg van 's namiddags die 's nachts doorrijdt; de andere vertrekt in Brussel-Noord om 23.20 uur, bestaat uit drie klassen en een slaaprijtuig en komt in Bazel aan om... 16 uur!

Daar is aansluiting naar Genève, Zürich, Luzern, Milaan en in Milaan naar Venetië en Rome... maar slechts driemaal per week. De rit Brussel - Rome duurt 48 uur... als alles goed gaat! Maar dat is minder belangrijk dan het feit dat de transalpijnse bestemmingen weer in het spoorboekje zijn terug te vinden.

Ook de verbindingen met Nederland zijn verbeterd. Om Amsterdam te bereiken moet nog steeds de grote omweg via Nijmegen worden gemaakt, maar er rijdt nu ook een rechtstreekse trein die in Brussel-Zuid om 9.30 uur vertrekt en in Amsterdam om 17.34 uur aankomt. Die trein bestaat uit de drie klassen en enkele pullmanrijtuigen 1e en 2e klas. Het is de allereerste keer dat die luxueuze rijtuigen weer hun intrede doen; vóór de oorlog reden ze als volledige treinstellen (voorlopers van de TEE) naar Parijs, Amsterdam, Bazel en Keulen.

In 1e klas staan er clubzetels met tafeltjes voor twee personen, in 2e klas zijn er vaste banken en afwisselend tafeltjes voor twee of vier personen.

In één van de twee rijtuigen bevindt zich een keuken, zodat de reizigers op hun

3. Bruxelles-Londres et retour

	Bruxelles	Amsterdam	Londres
1. Expres	10.30	19.24	22.15
2. Motorwagen	11.00	20.00	23.00
3. Motorwagen	11.30	20.30	23.30
4. Motorwagen	12.00	21.00	24.00
5. Motorwagen	12.30	21.30	24.30
6. Motorwagen	13.00	22.00	25.00
7. Motorwagen	13.30	22.30	25.30
8. Motorwagen	14.00	23.00	26.00
9. Motorwagen	14.30	23.30	26.30
10. Motorwagen	15.00	24.00	27.00
11. Motorwagen	15.30	24.30	27.30
12. Motorwagen	16.00	25.00	28.00
13. Motorwagen	16.30	25.30	28.30
14. Motorwagen	17.00	26.00	29.00
15. Motorwagen	17.30	26.30	29.30
16. Motorwagen	18.00	27.00	30.00
17. Motorwagen	18.30	27.30	30.30
18. Motorwagen	19.00	28.00	31.00
19. Motorwagen	19.30	28.30	31.30
20. Motorwagen	20.00	29.00	32.00
21. Motorwagen	20.30	29.30	32.30
22. Motorwagen	21.00	30.00	33.00
23. Motorwagen	21.30	30.30	33.30
24. Motorwagen	22.00	31.00	34.00
25. Motorwagen	22.30	31.30	34.30
26. Motorwagen	23.00	32.00	35.00
27. Motorwagen	23.30	32.30	35.30
28. Motorwagen	24.00	33.00	36.00
29. Motorwagen	24.30	33.30	36.30
30. Motorwagen	25.00	34.00	37.00
31. Motorwagen	25.30	34.30	37.30
32. Motorwagen	26.00	35.00	38.00
33. Motorwagen	26.30	35.30	38.30
34. Motorwagen	27.00	36.00	39.00
35. Motorwagen	27.30	36.30	39.30
36. Motorwagen	28.00	37.00	40.00
37. Motorwagen	28.30	37.30	40.30
38. Motorwagen	29.00	38.00	41.00
39. Motorwagen	29.30	38.30	41.30
40. Motorwagen	30.00	39.00	42.00

M. 120 Départ de Paris (Lyon) à 10.30, arrivée, départ, à 22.15.

M. 120 Départ de Paris (Lyon) à 10.30, arrivée, départ, à 22.15.

Remarque : Les trains de nuit sont en service de nuit, à partir de 22.15.

Les trains de nuit sont en service de nuit, à partir de 22.15.

Les trains de nuit sont en service de nuit, à partir de 22.15.

Les trains de nuit sont en service de nuit, à partir de 22.15.

Les trains de nuit sont en service de nuit, à partir de 22.15.

4. Bruxelles - Roosendaal - Utrecht - Amsterdam et retour

	Bruxelles	Roosendaal	Utrecht	Amsterdam
1. Expres	10.30	11.00	11.30	12.00
2. Motorwagen	11.00	11.30	12.00	12.30
3. Motorwagen	11.30	12.00	12.30	13.00
4. Motorwagen	12.00	12.30	13.00	13.30
5. Motorwagen	12.30	13.00	13.30	14.00
6. Motorwagen	13.00	13.30	14.00	14.30
7. Motorwagen	13.30	14.00	14.30	15.00
8. Motorwagen	14.00	14.30	15.00	15.30
9. Motorwagen	14.30	15.00	15.30	16.00
10. Motorwagen	15.00	15.30	16.00	16.30
11. Motorwagen	15.30	16.00	16.30	17.00
12. Motorwagen	16.00	16.30	17.00	17.30
13. Motorwagen	16.30	17.00	17.30	18.00
14. Motorwagen	17.00	17.30	18.00	18.30
15. Motorwagen	17.30	18.00	18.30	19.00
16. Motorwagen	18.00	18.30	19.00	19.30
17. Motorwagen	18.30	19.00	19.30	20.00
18. Motorwagen	19.00	19.30	20.00	20.30
19. Motorwagen	19.30	20.00	20.30	21.00
20. Motorwagen	20.00	20.30	21.00	21.30
21. Motorwagen	20.30	21.00	21.30	22.00
22. Motorwagen	21.00	21.30	22.00	22.30
23. Motorwagen	21.30	22.00	22.30	23.00
24. Motorwagen	22.00	22.30	23.00	23.30
25. Motorwagen	22.30	23.00	23.30	24.00
26. Motorwagen	23.00	23.30	24.00	24.30
27. Motorwagen	23.30	24.00	24.30	25.00
28. Motorwagen	24.00	24.30	25.00	25.30
29. Motorwagen	24.30	25.00	25.30	26.00
30. Motorwagen	25.00	25.30	26.00	26.30
31. Motorwagen	25.30	26.00	26.30	27.00
32. Motorwagen	26.00	26.30	27.00	27.30
33. Motorwagen	26.30	27.00	27.30	28.00
34. Motorwagen	27.00	27.30	28.00	28.30
35. Motorwagen	27.30	28.00	28.30	29.00
36. Motorwagen	28.00	28.30	29.00	29.30
37. Motorwagen	28.30	29.00	29.30	30.00
38. Motorwagen	29.00	29.30	30.00	30.30
39. Motorwagen	29.30	30.00	30.30	31.00
40. Motorwagen	30.00	30.30	31.00	31.30
41. Motorwagen	30.30	31.00	31.30	32.00
42. Motorwagen	31.00	31.30	32.00	32.30
43. Motorwagen	31.30	32.00	32.30	33.00
44. Motorwagen	32.00	32.30	33.00	33.30
45. Motorwagen	32.30	33.00	33.30	34.00
46. Motorwagen	33.00	33.30	34.00	34.30
47. Motorwagen	33.30	34.00	34.30	35.00
48. Motorwagen	34.00	34.30	35.00	35.30
49. Motorwagen	34.30	35.00	35.30	36.00
50. Motorwagen	35.00	35.30	36.00	36.30
51. Motorwagen	35.30	36.00	36.30	37.00
52. Motorwagen	36.00	36.30	37.00	37.30
53. Motorwagen	36.30	37.00	37.30	38.00
54. Motorwagen	37.00	37.30	38.00	38.30
55. Motorwagen	37.30	38.00	38.30	39.00
56. Motorwagen	38.00	38.30	39.00	39.30
57. Motorwagen	38.30	39.00	39.30	40.00
58. Motorwagen	39.00	39.30	40.00	40.30
59. Motorwagen	39.30	40.00	40.30	41.00
60. Motorwagen	40.00	40.30	41.00	41.30
61. Motorwagen	40.30	41.00	41.30	42.00
62. Motorwagen	41.00	41.30	42.00	42.30
63. Motorwagen	41.30	42.00	42.30	43.00
64. Motorwagen	42.00	42.30	43.00	43.30
65. Motorwagen	42.30	43.00	43.30	44.00
66. Motorwagen	43.00	43.30	44.00	44.30
67. Motorwagen	43.30	44.00	44.30	45.00
68. Motorwagen	44.00	44.30	45.00	45.30
69. Motorwagen	44.30	45.00	45.30	46.00
70. Motorwagen	45.00	45.30	46.00	46.30
71. Motorwagen	45.30	46.00	46.30	47.00
72. Motorwagen	46.00	46.30	47.00	47.30
73. Motorwagen	46.30	47.00	47.30	48.00
74. Motorwagen	47.00	47.30	48.00	48.30
75. Motorwagen	47.30	48.00	48.30	49.00
76. Motorwagen	48.00	48.30	49.00	49.30
77. Motorwagen	48.30	49.00	49.30	50.00
78. Motorwagen	49.00	49.30	50.00	50.30
79. Motorwagen	49.30	50.00	50.30	51.00
80. Motorwagen	50.00	50.30	51.00	51.30
81. Motorwagen	50.30	51.00	51.30	52.00
82. Motorwagen	51.00	51.30	52.00	52.30
83. Motorwagen	51.30	52.00	52.30	53.00
84. Motorwagen	52.00	52.30	53.00	53.30
85. Motorwagen	52.30	53.00	53.30	54.00
86. Motorwagen	53.00	53.30	54.00	54.30
87. Motorwagen	53.30	54.00	54.30	55.00
88. Motorwagen	54.00	54.30	55.00	55.30
89. Motorwagen	54.30	55.00	55.30	56.00
90. Motorwagen	55.00	55.30	56.00	56.30
91. Motorwagen	55.30	56.00	56.30	57.00
92. Motorwagen	56.00	56.30	57.00	57.30
93. Motorwagen	56.30	57.00	57.30	58.00
94. Motorwagen	57.00	57.30	58.00	58.30
95. Motorwagen	57.30	58.00	58.30	59.00
96. Motorwagen	58.00	58.30	59.00	59.30
97. Motorwagen	58.30	59.00	59.30	60.00
98. Motorwagen	59.00	59.30	60.00	60.30
99. Motorwagen	59.30	60.00	60.30	61.00
100. Motorwagen	60.00	60.30	61.00	61.30

Relations Internationales

1. Bruxelles Paris et retour

192	193	194	195	196	197	198	199	200	201	202	203	204	205	206	207	208	209	210	211	212	213	214	215	216	217	218	219	220	221	222	223	224	225	226	227	228	229	230	231	232	233	234	235	236	237	238	239	240	241	242	243	244	245	246	247	248	249	250	251	252	253	254	255	256	257	258	259	260	261	262	263	264	265	266	267	268	269	270	271	272	273	274	275	276	277	278	279	280	281	282	283	284	285	286	287	288	289	290	291	292	293	294	295	296	297	298	299	300	301	302	303	304	305	306	307	308	309	310	311	312	313	314	315	316	317	318	319	320	321	322	323	324	325	326	327	328	329	330	331	332	333	334	335	336	337	338	339	340	341	342	343	344	345	346	347	348	349	350	351	352	353	354	355	356	357	358	359	360	361	362	363	364	365	366	367	368	369	370	371	372	373	374	375	376	377	378	379	380	381	382	383	384	385	386	387	388	389	390	391	392	393	394	395	396	397	398	399	400	401	402	403	404	405	406</
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-------

De eerste trein Brussel - Bazel bevat een slaaprijtuig voor Milaan en een zitrijtuig 1e en 2e klas voor Rome (Brussel - Rome duurt nu nog maar 38 uur in plaats van 48) ; de tweede trein vertrekt vanuit Oostende en geeft in Bazel aansluiting naar Milaan. Op de verbinding Brussel - Parijs rijden nu dagelijks vier treinen : een expres met alle klassen om 7.00 uur, twee sneltreinen met 1e en 2e klas en pullmanrijtuigen om 10.35 uur en 16.05 uur en een nachttrein. De snelste trein rijdt van Brussel naar Parijs in 4 uur (3 uur in 1939).

1947

De verbinding Luik - Parijs is merkkelijk verbeterd door het inleggen van een snelle motorwagen 1e en 2e klas, de «Sambre-et-Meuse», en een nachtverbinding vanuit Kopenhagen. Op de bijzondere verbindingen signaleren we een expresmotorwagen 2e en 3e klas Antwerpen - Gent - Kortrijk - Rijsel en de heropening van het grenspunt Hamont, met dagelijks drie treinen naar Weert. De winterdienst (spoorboekje van 5 oktober 1947) biedt maar één interessante nieuwigheid, nl. het rechtstreekse rijtuig Oostende - Wenen (dat tot Nürnberg rijdt met dezelfde trein als de rijtuigen Oostende - Praag) met aansluiting naar Boedapest en Boekarest.

[illegible]